

Position Paper Transitiecoalitie Voedsel – Rondetafelgesprek Advies Nationaal Burgerberaad Klimaat d.d. 1 oktober 2026

‘Laat de aanbevelingen van het Burgerberaad Klimaat geen sieraden zijn voor in de la, maar gereedschap dat gebruikt moet worden’. Met deze woorden bood het burgerberaad haar 23 adviezen op 1 december 2025 aan. De [Transitiecoalitie Voedsel](#) is vereerd onderdeel te zijn van de opvolging van de adviezen, door vandaag in gesprek te gaan met de Tweede Kamer en genodigden over wat in gezamenlijkheid moet gebeuren om deze adviezen daadwerkelijk in gereedschap om te zetten.

De Transitiecoalitie Voedsel heeft als missie om de systeemverandering (transitie) te versnellen door nieuwe impulsen te geven, samenwerkingsverbanden te creëren, pionierswerk te helpen opschalen en voor passende maatregelen te lobbyen. Dat klinkt wat abstract, en dat is het soms ook. We proberen letterlijk & figuurlijk verbinding te maken tussen alle spelers binnen het landbouw- en voedselsysteem, wat concreet wordt gemaakt binnen onze drie programma's: Belonen & Beprijzen, Duurzame Landbouw en Eiwittransitie & Voedselomgeving. Vanuit deze expertise richten wij ons in dit position paper en inbreng op de drie laatste aanbevelingen binnen het domein Eten, waarvan er voor twee voldoende steun was ('Duurzaam (agrarisch) ondernemen moet lonen' en 'Gezonde voeding voor iedereen: toekomstbestendige voedselproductie, die traceerbaar en transparant is met respect voor milieu, klimaat en gezondheid in de hele keten') en voor één nog kansen zijn om meer steun te vergaren ('Inzetten op de eiwittransitie'). Per aanbeveling lichten wij toe wat volgens Transitiecoalitie Voedsel een passende beleidsactie is, en waar kansen & risico's liggen.

Verbinding tussen de verschillende adviezen

De drie adviezen hangen nauw met elkaar samen. Een toekomstbestendig verdienmodel voor boeren, een duurzaam voedselsysteem en de eiwittransitie zijn verschillende onderdelen van dezelfde systeemverandering waar de Transitiecoalitie Voedsel met haar netwerk aan werkt.

Kernboodschap

- Beloon boeren voor hun bijdrage aan klimaat, natuur en gezondheid via structurele vergoedingen voor publieke diensten.
- Formuleer een langetermijnvisie op het voedselsysteem in beleid, inclusief regie op de samenhang tussen landbouw, gezondheid, natuur en klimaat.
- Versnel de eiwittransitie met een nationaal actieplan voor meer plantaardige consumptie en productie.

Duurzaam (agrarisch) ondernemen moet lonen

Advies

Het burgerberaad adviseert dat agrarisch ondernemen eenvoudig en financieel aantrekkelijk moet worden, dat zij volop de kans krijgen om hun boerenbedrijf vorm te geven op een manier die goed is voor de boer, de samenleving en het klimaat.

Inzet Transitiecoalitie Voedsel

Via het programma Belonen en Beprijzen werkt de Transitiecoalitie Voedsel aan het ontwikkelen van een denklijn eerlijk rekenen, waarin boeren beloond worden voor hun inzet voor een duurzaam- en toekomstgericht voedselsysteem. Dit doen we bijvoorbeeld door True Cost Accounting (TCA) pilots te draaien en een MKBA-analyse van de verduurzaming van het Nederlandse landbouw- en voedselsysteem uit te brengen.

Mogelijke beleidsactie

Het kabinet heeft aangegeven niet mee te gaan in de aanbeveling bij dit advies om een ETS voor de landbouw in te voeren. Wat het kabinet wel zou kunnen overwegen, is op beleidsniveau bij beslissingen alle maatschappelijke kosten en baten mee te wegen om te voorkomen dat kosten afgewenteld worden op de belastingbetaler, toekomstige generaties en boeren. Wij bepleiten het opnemen van economisch, natuurlijk en sociaal kapitaal in macro-economische modellen voor (politieke) besluitvorming om op een rechtvaardige manier tot een gezond en duurzaam voedselsysteem te komen. Het kabinet heeft aangegeven later te willen besluiten over het (extra) beschikbaar maken van geld voor boeren die de overstap maken naar duurzame landbouw. De Transitiecoalitie Voedsel moedigt dit van harte aan: het belonen van boeren voor biodiversiteit, koolstofvastlegging,

waterbeheer, natuurinclusieve landbouw of agrarisch natuurbeheer zorgt voor een duurzaam landbouwsysteem met langetermijnperspectief voor boeren.

Gezonde voeding voor iedereen: toekomstbestendige voedselproductie, die traceerbaar en transparant is met respect voor milieu, klimaat en gezondheid in de hele keten

Advies

Het burgerberaad adviseert gezonde voeding beschikbaar moet zijn voor iedereen, door toekomstbestendige voedselproductie, die traceerbaar en transparant is met respect voor milieu, klimaat en gezondheid in de hele keten.

Inzet Transitiecoalitie Voedsel

Via het programma Duurzame Landbouw werkt de Transitiecoalitie Voedsel aan gebiedsgerichte samenwerking: Boeren, overheid en maatschappelijke partijen werken samen aan lokale oplossingen (bijv. via de Boerenraad). Boeren met duurzame ambities, zoals de Groenboeren, moeten structureel aan tafel zitten bij het ministerie van LNV.

Mogelijke beleidsactie

Het kabinet heeft aangegeven een groot deel van de aanbevelingen die bij dit advies horen, mee te nemen. Veel van de aanbevelingen worden dan ook verwerkt in plannen van kabinet rondom het Convenant Gewasbescherming, het Actieplan Biologische Landbouw en meer inzet op Agrarisch Natuurbeheer. De Transitiecoalitie Voedsel benadrukt dat voor een toekomstbestendige voedselproductie, kennis en onderzoek over duurzame en groene landbouw breed beschikbaar en toegankelijk moet zijn. Dit gaat om praktijkgerichte programma's (bijv. herinrichting GLB, AKIS) die aansluiten bij de behoeften van Groenboeren. Daarnaast wil de Transitiecoalitie Voedsel haar steun uitspreken voor de aanbeveling die het kabinet op dit moment nog niet overneemt, namelijk het aanstellen van een Deltacommissaris Voedselsysteem. De Transitiecoalitie Voedsel onderschrijft de aanbeveling om regie te organiseren op het voedselsysteem. Of dat gebeurt via een Deltacommissaris Voedselsysteem of een vergelijkbaar mandaat is minder belangrijk dan het resultaat: een duidelijke langetermijnvisie voor het landbouw- en voedselsysteem en daarmee en continuïteit over kabinetsperiodes heen.

Inzetten op de eiwittransitie

Advies

Om de verduurzaming van het voedselsysteem te ondersteunen, adviseert het burgerberaad om in 2030 een eiwitconsumptie van 50% plantaardige en 50% dierlijke eiwitten te realiseren. Dit advies behaalde geen meerderheid binnen het burgerberaad, maar het advies sluit wel aan bij bestaand nationaal beleid. Het kabinet heeft zich gecommitteerd aan een verhouding van 50% plantaardige en 50% dierlijke eiwitten in 2030. De te beantwoorden vraag is daarom hoe de eiwittransitie op een maatschappelijk gedragen en positieve manier kan worden versneld.

Inzet Transitiecoalitie Voedsel

Via het programma Eiwit in balans werkt de Transitiecoalitie Voedsel ook aan dit doel. Dierlijke eiwitten zijn binnen de huidige voedselomgeving de norm terwijl plantaardige opties vaak minder zichtbaar, duurder of onaantrekkelijker zijn. Onderliggende structuren (bijv. subsidies, ketenmacht, marketinglogica's) versterken dit patroon. Recent is de oproep tot de ontwikkeling van een Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding' gelanceerd, dat op een positieve manier de consumptie en productie van meer plantaardige producten gaat stimuleren.

Mogelijke beleidsactie

Het burgerberaad benadrukt in haar advies dat keuzevrijheid goed gewaarborgd moet worden bij het uitvoeren van de eiwittransitie. Ze roept daarom op tot ondersteuning van gedragsverandering bij consumenten. Om de eiwittransitie en het invoeren van de wet te ondersteunen, is er meer stimulering vanuit de overheid nodig om consumenten te helpen een bewuste en duurzame voedingskeuze te maken. De Transitiecoalitie Voedsel ziet dat onze voedselkeuzes sterk worden beïnvloed door de omgeving om ons heen. Om gezonde en duurzame keuzes vanzelfsprekender te maken, moet niet alleen gedrag maar ook de omgeving zelf veranderen. Daarom adviseert de Transitiecoalitie Voedsel om nog beter te onderzoeken wat verklaart dat burgers wel verduurzaming van de landbouw steunen, maar minder eensgezind zijn over de eiwittransitie, en om beter in beeld te brengen welke zorgen er bij burgers leven rondom consumptieverandering, zodat beleid beter toegespitst kan worden op hun behoeften. De Transitiecoalitie Voedsel is daarom blij dat het kabinet door de Tweede Kamer is opgeroepen om de oproep tot een Actieplan Meer Plantaardige Voeding mee te nemen in haar voedselstrategie, om te zorgen voor:

- het verbeteren van het voedselaanbod in publieke instellingen;

- een gezondere voedselomgeving;
- consumentenvoorlichting;
- ondersteuning van ondernemers die plantaardige producten produceren en verwerken.

Afsluiting

Het Burgerberaad Klimaat heeft laten zien dat burgers bereid zijn verder te kijken dan de korte termijn en grote keuzes durft te maken voor toekomstige generaties. De Transitiecoalitie Voedsel roept de politiek op hetzelfde te doen. De adviezen van het burgerberaad bieden perspectief voor klimaatbeleid en daarmee voor een gezonder voedselsysteem, een sterker verdienmodel voor boeren en een leefbare toekomst voor volgende generaties. De adviezen tonen aan dat er breed draagvlak is voor de transitie naar een duurzaam Nederlandse landbouw- en voedselsysteem en hopelijk gaat het kabinet aan de slag met de gepresenteerde gereedschapskist!